

Zorlamak Değil Yön
Vermek Üzere
Kurulu Stratejiler
Geliřtirmeliyiz

Nureddin Yıldız'ın Musab bin Umeyr Davetçi Okulu için yaptığı "Musab Olmak" (8.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Kur'an-ı Kerim, "Allah'a davet eden bir grup bulunsun" diyor. Sonra da "Allah'a davet edenden daha güzel sözlü kim olabilir?" buyuruyor.

Bir kuralı kolayca çıkarıyoruz buradan: Bu ümmetin en iyileri Allah'a daveti omuzlayanlardır. Kim ki davet işini omuzlamıştır, o en karakterli işi yapıyordur.

Kur'an'ımızın emrettiği bu grup tarih boyunca davetçi veya muhtesip olarak anılır, memleketimizde hoca denir; ismi çok önemli değil. Ancak bugün bütün İslam topraklarında davet işiyle meşgul pek çok zat var. Zaman zaman siyasetle de ilgilenen kimseler olabilir bu isimler. Hasan el-Benna, Mevdudî, Nedvî, Seyyid Kutub, Abdülkadir Udeh ve hâlâ yaşayan Yusuf el-Karadavî...

Ülkemizde Süleyman Hilmi Tunahan, Said Nursî, Gönenli Mehmet Efendi, Timurtaş Uçar gibi isimler epey iz bırakarak gitmişlerdir.

İsminin altındaki gruplaşma kimi zaman vefatından sonra da sürüyor, bazen de grubu liderinden daha meşhur hâle geliyor veya fırkalara bölünebiliyor. Her hâlükârda Kur'an'ın emrine binaen, ümmetin içinde pek çok insan davet işini üstlenmiştir.

Fakat davetçi-hoca efendi-fikir adamı-yazar, nihayetinde peygamber ve masum değildir. Hafız veya fakih olması da şart değil. Ümmete Allah'ı unutturmayacak ve ahireti hatırlatacak kimseye davetçi diyoruz. Yeri gelir siyasette yeri gelir ticaretiyle meşgulken davetçiliğini icra edebilir bir kimse. Tarihte de vardır bu.

Yaptığı işlerin çoğunluğu hatalı olmadığı sürece bir davetçinin listeden çıkarılması gerekmez. Davetçilerin kendi aralarında da bir hata birikimi olabilir. Genellikle davetçiler tenkit edilirken, çevrelerine etki edememekten dolayı kınanırlar. İnsanları Allah'a çağırmanın kendi çocuklarının kötü görüntü vermesinden şikâyet edilir. Davetçi kadrolarının yaygın 'rahatsızlık'larındandır bu.

Bunları genel olarak değerlendirip 'şu şu hatalar vardır' demek yani teşmil yapmak doğru değil. Birinin hatası varsa herkes onu yapıyor değil. Nihayetinde peygamber olmayan bu kimselerin, yeter ki hatasının doğrusundan fazla olmamasını dikkate alacağız. Kırk işinden biri doğruysa bu olmamalı. Elbette peygamber olunmadığı için hata işlenebilir ama kasıt olmaz. Hata başka, hatayı normalleştirmek başka şeydir. Hataların asgarîye indirilme hedefinin canlı tutulması ise ayrı bir konudur.

Davetçilerin davet işini icra ederken hatasızlığının mümkün olmadığını vurguluyoruz. Ancak hatayı asgarîye indirmek mümkündür. En azından hatadan geri adım atma şuurunun oluşması da buna katkı sağlayacaktır. Bunun için dikkat edilmesi gereken bazı prensipler var.

Bir: Davetçiler (hoca efendiler, yazarlar, önde duranlar, talebe yetiştirenler) mümin olmanın temel şartlarından olan *وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ* (hak olanı ve sabrı tavsiye edin) emrini yerine getirecekler.

Hocalar insanlara Allah'tan korkmayı, çocuğu olunca sabretmeyi tavsiye ederken bu görevin kendisinin de Müslüman olması hasebiyle başka bir hoca ile de arasında geçerli olacağını hesaba katmalıdırlar. Hıristiyanlıkta olduğu gibi 'din adamları' diye ayrıcalıklı bir sınıf yok İslam'da. Böyle bir sınıf olmadığı gibi yaptığı her iş mukaddes olan bir sınıf da yok. Öyleyse Peygamber aleyhisselam hariç herkes birbirine hakkı ve sabrı tavsiye edecek.

Allah'a davette başarının en önemli şartlarından belki de birincisi, daveti yüklenen şahıs/kurumun bu prensibi uygulamasıdır. Görev yalnızca kahvede oturan adamlar ve başı açık kızlardan ibaretse ve

kendisi gibi bir hoca/vakfa emr-i bi'l-maruf ve nehy-i ani'l-münker yapmayı gerekli görmüyorsa ve konjonktürel nedenlerle böyle bir şeyi uygun bulmuyorsa bir davetçi, yapılan iş İslam'a uygun değil demektir.

“Sizden bir grup Allah'a çağırın” emri yalnızca sivil vatandaşların çağırılmasını mı kapsıyor? Hocalara ve İslam maksatlı derneklere kim hatırlatacak Allah'ı? Eğer davetçilik aynı meslekten olanlarla ters mıknaatıs etkisi yapmayı gerektiriyorsa bu ayrıcalıklı bir sınıf oluşturmaktır ve İslam değildir, 'biz doktoruz ve hasta olmayız' demeye benzer.

Davetçilik, hocalık mesleğinin hoca olmayanlara aktarımı değildir, böyle görüldüğü zaman davetçi sektörü diye bir şey çıkar ve onlar İslam adına yer-içer, sömürürler. Cahillere nasihat ve vaaz ile onlardan istifade ederler, etraflarında da tapınan bir grup oluşur. Bir tarikat ya da vakıf, kendini Allah-cennet-cehennem hatırlatılabilecek kapıları açık tutarak bekletmesi lazım. 'Sen bize de mi vaaz ediyorsun!' dediği anda Hıristiyanlar'ın yakalandığı hastalığa yakalanmış demektir. Tabii ki sana da vaaz.

Hataların asgarîye inmesi için önemli nokta odur ki, kahvede oturup kumar oynayan birine Allah'ı hatırlatma ihtiyacı gibi bir hoca efendiye de yeri geldiğinde Allah hatırlatılmalı, diğerleri bunu görev bildiği gibi hoca efendi de bunun gerekliliğini kabul etmelidir. Aksi takdirde davetçilik diye bir ekol çıkarılmış ve anlatanların, anlatılanlardan herhangi birine ihtiyacı olmadığı zannı çıkarılmış olur. Bunun da akibeti hüsrandır, Asr suresinden öğrendiğimiz gibi.

Bu sebeple; İslam'ın ne kadar ilerlediği, bir hocanın-yazarın etrafında toplanmış on binlerle ölçülmemelidir; o hocanın başka hocanın sözünü dinleyip dinlemediğiyle ölçülmelidir. İnsanlar cuma günü vaazı nasıl olsa dinliyorlar ama o hocaya namazdan sonra gidip “filan hususta yaptığınız şeriatin şu ilkesine aykırıdır zannediyoruz” dediğimizde bunu kabul ve teşekkürle karşılıyorsa esas iyi olma alameti budur. Çünkü kendi kendini organize edebiliyor ve tamir sistemini oluşturmuş demektir.

İnsanları davetçiler düzeltecek ama davetçileri kimse düzeltemeyecek olursa o zaman hocalar-davetçiler ilahlaştırılmış olur. Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme bile ashab-ı kiram, “bu senin şahsî kanaatin mi yoksa Allah mı emretti?” diye sormuşlardır, “eğer Allah'ın emriyse başımız üzerine ama şahsî kanaatin ise bu yanlıştır.”

Bedir'deki bir stratejik durum üzerine soruldu bu soru. Su kuyularının arkasına konuşlanmışlardı ve ashap, düşmanın suyla bağlantısını kesmek için kuyuların önüne konuşlanmayı, yani kuyuları güvene almayı teklif ettiler. Efendimiz aleyhisselam da onları tasdik etti ve bunu uyguladı.

Eğer böyle bir örneğe rağmen Müslümanlar hoca efendilerine, “zat-ı âlileriniz mi böyle uygun gördünüz yoksa Kur'an'dan bir ayet mi bu?” diyemiyorlarsa Peygamber'den üstün hoca efendi çıkmış demektir. İddiası öyle olmasa bile uygulaması Peygamber'den daha değerli gibi duran hocanın suratına tükürülür. İddiada “paspasıyım Peygamber'imın kapısında” diyebilir, bu bizi inandırmaz; Peygamber'imize soru soruldu, sana sorulamıyor?

Hocalar birbirlerine nasihat edemiyorlar, hep elde keklik vatandaşa nasihat edebiliyorlar; bu anca Hıristiyanlıkta böyledir. Papazlar birbirine dokunmaz, her papaz kilisesindekilerden vergisini alır ve keyfine bakar. Şariatımız ise böyle değildir. İslam'da herkes Allah'ın kuludur, düşmez kalkmaz olan Allah'tır ve masum olan da Peygamber'dir. Bunun dışında herkes hata yapabilir.

İki: Davetçide tekellüf (zorlama) olmamalıdır. Mesela Allah'a davet birçok yolla mümkündür; sözlü, yazılı, hizmetle... Kimimizin Kur'an okuyacak güzel sesi, kimimizin hitabeti, kimimizin yazısı, kimimizin vakti ve bedeni müsaittir de sandalye taşıyarak hizmetini yapar. Bir Müslüman davet erbabı, güzel Kur'an okuyarak hizmet etmeye çalışabilir ama ölü horoz kadar da sesi çıkmıyorsa dünyanın en meşhur hafızlarını taklit etmeye niye çalışsın? Buna gereksizliği anlamında tekellüf diyoruz.

Çocuk eğitimi bizim için bir numara önemde bir konudur. Diyelim ki beş hoca olarak toplandık ve şirk düzeninde çocukların okula gönderilmemesi gerektiği yönünde karar aldık. Gayet güzel. Çıkıp insanlara “Ey Müslümanlar, çocuklarınızı okula göndermeyin” dedik. Peki hocam.

Ne yapacağız öyleyse bu çocuğu?

Hoca çıkıp bundan sonrası için “ne ederseniz edin artık” diyebilir mi? İnsanlara bir yemeği yememelerini söyledin, peki ne yiyecekler? Allah, domuz etini yemeyi yasaklamış ama koyun etini afiyet olması helal kılmıştır. Yani haramını gösterdiğinin helalini de göstermiştir. Müslüman’a çocuğunu okula göndermemesini söyleyip çözümünü üretmemek tekellüftür.

Çocukları bir yere topluyorsun ki tıksı tıksı, her çocuğa yetmiş santim yer düşüyor. Ne öğreteceksin onlara? Arapça-ilmihâl biliyorsun; ama pedagoji-sosyoloji biliyor musun? Bir çocuğun okulda aldığı faydalı bilgileri verebilecek misin? Her şeyden anlayan bir dâhi misin?

Okullarından alıp bir binaya doldurduğun çocuklara oyun alanı açabilecek misin? Bunlar doya doya çocukluklarını yaşayabilecekler mi? “Allah rızası için yetiştireceğim” bir cevap mıdır –Allah Teâlâ çocukların hapsedilerek yetiştirilmelerini mi buyurmuştur? Bir program yapılıyor ki insanları darboğaz etmek için doldurulmuş.

Böylece iki sonuç çıkıyor:

Allah’ın şeriatının sevilmesi ve geniş kitlelere yayılması engellenmiş oluyor ve bunu yapan da kendisi ‘marjinal’ olarak bir köşede kalıyor. Davetçi yön vermek zorundadır insanlara, darboğaz edilerek insanlar dininden soğur.

İnsanlara çok çocuklu olmayı tavsiye edebiliriz ama bunda ısrarcı olup bıktırmak doğru değil. Kadın vardır, bir çocuğa zor bakar. Babanın parası-sabrı yoktur, kronik hastalığı vardır; bir çocuk bile onun elinde işkence görür. Allah ve Peygamberi ‘çok çocuk’ ile ilgili bir sınır getirmemiş; herkes bunu kendine göre belirleyecek. İnsanlara çok çocuğun sünnet olduğunu söyleyebiliriz biz yalnızca. Zorlama, şeriatın esne bıraktığı şeyler üzerinden olduğunda bu dinden soğutur ve davetçi yanlış yapmış olur.

Namazın dört rekât olmasıyla oynayamayacağımız gibi, Allah’ın esnek bıraktığını da tahdit edemeyiz. Sadaka serbest bir konudur, zekât ise malumdur. Çıkıp da aidatların sadaka olarak bundan sonra üç yüz lira olacağını söyleyemeyiz; o zaman o sadaka olmaz. Davetçi bu tip zorlamaları yapmamalıdır. Evet, bir kısım insan hanımının bileziğini alıp getirebilir, öbür ay kızının bileziğini alıp getirir ama üçüncü ayda vereceği bir şey bulamayınca ne yapacak? Cemaati bırakıp gidecek böylece.

Sadaka serbest bırakılacak ki ashab-ı kiram gibi kimi bir avuç getirecek kimi servetini. Böylece sadaka yarışı yapılmış olur.

Üç: Davetçi âl-i himmet (büyük gayeli) olmalıdır. Efendimiz aleyhissalatu vesselam, “cenneti istemeyin Allah’tan, Firdevs’i isteyin” buyuruyor. Çünkü Firdevs cennetin en iyi yeridir. ‘Bodrum katını’ istememek lazım cennetin.

Davetçi işinde ve tefekküründe âl-i himmet olmalıdır. Projelendirilmede buna nasıl örnek verebiliriz: Bizim köyün çeşmesini yaptırıp insanlara birer abdest aldırayım, diye düşünmemelidir. Davetçiye böylesi yaraşmaz. Davetçi, projesini çizerken yedi milyar dünya nüfusunun abdest alıncaya kadarını çizmeli. Yedi milyarı hedef alırsın; ama belki o köyden yedi kişiye abdest aldırırsın.

Elif cüzü okutmak için medrese açmak küçük bir hedeftir. Kur’an nesli yetiştirmek için medrese açarsın, iyi bir elif cüzü okutabilirsin orada. Çünkü yüz hedefleyen, yirmi-otuz ulaşır. Otuz hedefleyen ise üç-dörde. Hiç kimse yazıp çizdiği kadarını bulamıyor. Hayâl ediyorsun, hayâlinin bir kısmına ulaşabiliyorsun.

Şahıs örneklendirirken 'bizim hocamız-büyüğümüz' diye bir örnek verme, bir yılda devlet kurup Resûlullah'a teslim eden Musab bin Umeyr var önünde. Senin hoca efendin ise çok kitap yazmış sadece. Senin hoca efendin Musab bin Umeyr'in ne kadarı eder? Şehit olarak vefat etmiş, dünyadan beş kuruş mal edinmeden tertemiz gitmiş mi Rabbine veya Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem naaşının başına gelip şahitlik etmiş mi? Senin hoca efendine sen hayransın, melekler hayran mı?

Öyleyse yeni nesle senin hocanı niye örnek gösteriyorsun? Örnek olarak Musab bin Umeyr var, Ebu Bekir, Enes ibni Malik, Aişe, Hafsa, Nesibe -radiyallahu anhum- var.

Âl-i himmet olmada zorlanmak, bir zaman sonra hata listesini çoğaltıyor insanda. Sürekli yanlış iş yapıyor ve sonunda karşımıza sorun yumağı olan bir insan çıkıyor.

Davetçi, insanların içine karışmak zorundadır ve zaten davete icabet etmek sünnettir. 'Bir çay içelim hoca' dediğinde başka işi yoksa kabul eder davetçi. Ama âl-i himmet; gittiği davete nezaketle teşekkür eder, yirmi senedir aç kalmış gibi sofraya çullanmaz. Tatlıya avuç avuç girmez. Kendini bir sofraya satmaz. 'Yahu bu tencerenin gerisi yok muydu' diye espri yapmaz. Beğenmediği ve yiyemeyeceği bir yemek gelince gönül kırmaz.

Bu, davetçinin âl-i himmet görüntüsüdür.

İnsanlar senin arkadan kalkıp "sofrayı da yiyecekti, ucuz kurtardık" dememelidirler. Türkiye'mizde bu hata yüzünden hocalar yıllarca obur ve doymaz insan olarak bilindiler. Aklımda kalan en kötü çocukluk hatıralarımdan biri, sanki başka hiçbir fıkra yok gibi, "bir hocayla bir öküz tarlaya girmişler, çocuk bunu görünce babasına haber vermiş, baba da 'oğlum hocayı çıkar öküz kalsın, hiç olmazsa öküz karnı doyana kadar yer' demiş..." türlü şeyler anlatılmasıdır.

Bu bir afettir. Bu görüntüyü vermeye kim katkıda bulduysa kıyamet günü işi çok zor.

Babam insanlarla fazla içli dışlı olmayan bir hoca efendidir. Cemaatin namazdan sonra imama yaptıkları bir 'Allah kabul etsin' işareti vardır, el göğse götürülerek. Bu hareketi otuz sene boyunca hiç yapmadığını söylemişti cemaatine. Sebebini sorduğumda "hem bidattir hem de sulanmasınlar zaten" demişti, "mihrapta sulu bir imam görmesinler."

Bir gün babamın arkadaşının evine birlikte iftara gitmiştik. Sofrada en az on kişi vardık. Ev sahibi, "Hoca" dedi, "çorabayı yedi kişilik yaptırdım, biraz daha vereyim mi?" Yani 'sen yedi kişi kadar yersin' demeye gelebilecek bir söz. Babam "benim pardösüm nerede?" diye sordu. Adam pardösüyü getirince kalktı, beni de kaldırdı ve ayakkabımızı giyip evden birden çıkıverdik.

O sofradan kalkma sebebini şöyle açıklamıştı bana: "Benim Peygamber'im, 'kâfir yemek yerken yedi mideyle yer, yani yedi kişilik iştahla yer. Mümin de bir mideyle yer' buyuruyor, o beni kâfire benzetti."

Bu bir ciddiyettir. Bulunduğun makam Peygamber aleyhissalatu vesselamı temsil ediyor. Allah diyorsun, şeriat diyorsun. Yemek esprisi yaraşmaz. Benim uyguladığım bir şeydir ve tavsiye de ederim, yemekte fotoğraf çekmemek lazım.

Yakın zamanda internetten gelen bir soruda bana "kısa kollu gömlek neden hiç giymediğim ve bunun haram olup olmadığı" sorulmuştu. Elbette haram değil. Belden yukarısını hiç örtmeden de dolaşabilir erkek nihayet. Ama insanın kısa kollu gömlek giydiğinde kolundaki tüyler, elbisenin ziynet olarak kullanılmasına aykırı bir görüntü oluşturuyor. Namaza gelirken ziynetimizle gelmemizi buyuruyor Allah Teâlâ. Namaz düzeyinde bir iş yapıyorsak -davet- o işe de ziynetimizle gitmeliyiz. 'Yok bizimki meslek olsun diye yapıyoruz' diyorsan sen hiçbir şey giymesen de olur(!)

Davetçinin, insanlar onu gördüğünde 'tipe bak' dedirtmemek gibi de bir yükümlülüğü vardır. Ama suni bir şekilde, kuaföre gidip düğüne çıkan damat gibi artistleşirse bu da bir tür küçük himmetlilik. Doğal

görüntüsünde, Allah nasıl yarattıysa öyle olmalıdır ama temiz. Parfüm kullanmak gerekmiyor ama ter de kokmamalı.

Âl-i himmet insan basit işlere yatırım yapmaz, çevresi de âl-i himmettir. Sümüklü salyalı, sarhoş insanlar da gelebilir çevresine ama davetçi, onlarla arkadaşlık yapmaz. İstanbul'da eskiden dikkatimizi çekerdi, arabaların arkasına 'satılık' levhası koyulurdu. Sahibi doktor olan arabalar satılacağı zamansa 'doktordan satılık' levhası görürdük. Ve o araba pahalı satılırdı. Şimdilerde ise 'bayan kullanıcıdan' da deniyor.

Çünkü doktor dediğimiz kişi o zamanlar narin, temiz, gaza hızlı basmayan, paldır küldür sürmeyen ve arabayı bir yere çarpmamış kimseyi temsil ediyordu. Doktorluk böyle bir meslek bilinirdi.

Yani bir mesleğin, sahibinin karakterini yansıtmaması durumu söz konusuydu. Davetçi, icra ettiği mesleğin Allah'a davet olduğunu bilmeli ve bunun gereklerini karakterine, sözlerine ve projelerine yansımalarıdır.

Büyük düşünmek ve hayâllerini büyük kurmak ve insanlığın tamamını secdeye kapatmak için yola çıkmak başka, köy hocası olup birkaç kişiyi namaza başlatmak için çalışmak başkadır.

Âl-i himmet olmanın konuşulması gereken bir başka tarafı da fedakârlıktır. Küçük düşünen insanların fedakârlık gibi bir meziyeti olmaz. Büyük düşünenler ise malından, zevkenden, ailesinden fedakârlık yapar. Diyelim ki davetçinin önünde iki seçenek var; sosyete bir sitede oturabilir ve çoluk çocuğuyla orada adeta kaybolur, sadece vakfına gidip vaaz ve sohbetini yapar; bir de daha düşük gelirli bir çevrenin olduğu yerde asansörsüz bir apartmanda oturma ihtimali var, böyle olursa da insanların onun etrafında daha çabuk kenetlenme imkânı oluyor.

Tercihini yaparken âl-i himmet biriye davası ve hizmeti uğruna ikincisini seçecektir davetçi. Böylece fedakârlığının karşılığını bir bereket olarak alacaktır.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.